

Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Motion av Kristin Jacobsson (C)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Kristin Jacobsson (C) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären framför att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem och att det är allt vanligare att tjejer och kvinnor dras in i organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Hotbilden för kvinnor som vill lämna kriminalitet beskrivs som komplex och svår och motionären anser att stadens avhopparverksamhet i mångt och mycket är riktad till män.

Med anledning av ovanstående så föreslår motionären att kommunfullmäktige beslutar att inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet samt att det säkerställs att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer och kvinnor.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och ROKS. ROKS har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att stadens centrala och lokala avhoppverksamheter med individuella bedömningar och insatser tillgodoser behoven oavsett avhopparens könstillhörighet.

Socialnämnden delar motionärens bild om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem och att för den som vill lämna en kriminell livsstil ska samhället bereda vägar ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet. Nämnden framför att stadens avhopparverksamhet möter behoven.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd poängterar att insatser alltid behöver individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån varje enskild persons individuella behov. Nämnden delar uppfattningen att information om stadens avhoppbarverksamhet även behöver riktas till tjejer och kvinnor.

Farsta stadsdelsnämnd anser inte att det finns ett behov av att ge ett stöd för avhoppare baserat på kön. Individens behov, stöd och skydd ska mötas utifrån individuella bedömningar.

Järva stadsdelsnämnd framför att förslaget om att inrätta en särskild avhoppbarverksamhet för kvinnor skulle få begränsad effekt eftersom staden redan har insatser för kvinnor som vill lämna kriminalitet. Nämnden anser att fokus i stället borde ligga på att nå ut med riktad information till kvinnor med eller utan barn som vill lämna en kriminell miljö.

Skärholmens stadsdelsnämnd bedömer att stadens avhoppbarverksamhet tillgodoser de behov av stöd och hjälp som personer som vill lämna organiserad brottslighet har oavsett vilken könstillhörighet de har.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar motionärens bild om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Därför är det viktigt att samhället finns där för den som vill lämna kriminaliteten. Olika myndigheter och aktörer ska samverka för att kunna ge det bästa stödet för varje individ och det ska gå snabbt att få kontakt och stöd. Tack vare vår satsning kan avhoppare sedan i början av året få kontakt med staden dygnet runt. Telefonlinjen är även öppen för anhöriga som känner en oro.

Socialförvaltningen har det senaste året noterat en ökning av tjejer och kvinnor i kriminella miljöer. Man kommer oftare i kontakt med mödrar som lever tillsammans med en nätverkskriminell partner och har uppmärksammat att tjejer oftare syns i kriminella miljöer och oftare misstänks för brott. Vad ökningen beror på vet vi inte i nuläget men vi avser att följa utvecklingen.

Staden ska erbjuda en väg ut för de som vill lämna en kriminell livsstil anpassade till personens olika behov, hotbild och typ av utsatthet. Det är viktigt att konstatera att det inte finns ett "avhoppprogram" som fungerar för alla avhoppare. Insatserna måste individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån individens föreliggande behov såsom våldsutsatthet, kriminell identitet, missbruksproblematik, samsjuklighet, låg förankring på arbetsmarknaden samt skuldbilder med mera.

Därför ska utredningar göras utifrån individuella behov och förutsättningar och insatserna ska anpassas utifrån individens behov, oavsett könstillhörighet. Skyddsbehovet som bedöms, och till stor del tillgodoses, av Polismyndigheten har inte heller uppvisat några svårigheter utifrån könstillhörighet gällande det polisiära personsäkerhetsarbetet. Liknande erfarenheter rapporteras från de lokala avhoppbarverksamheterna. De kvinnor som varit aktuella inom de lokala

avhoppverksamheterna har utretts och bedömts utifrån individens sammantagna situation, för att sedan beviljas insatser som stödjer kvinnans unika individuella behov och förutsättningar.

Kvinnor som vill hoppa av en kriminell livsstil ryms idag inom de etablerade avhopparverksamheterna. Jag ser därför inget behov av att införa ett ytterligare avhopparprogram riktat till specifikt kvinnor.

Bilaga

Motion om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet, dnr KS 2024/165-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 4 september 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att beslutar följande.

1. Att kommunstyrelsen tillstyrker motionen i sin helhet
2. Att därutöver anföra följande:

Det är glädjande att borgarrådet Alexander Ojanne delar Centerpartiets bild av att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem där olika myndigheter måste samverka för att bäst stödja varje individ som önskar lämna en kriminell livsstil. Det är dock tydligt att vi inte är överens huruvida staden gör tillräckligt för de kvinnor som fastnat i kriminalitet.

Även fast borgarrådet konstaterar att socialförvaltningen det senaste året har noterat en ökning av tjejer och kvinnor i kriminella miljöer, så menar han ändå att staden redan gör tillräckligt för de individer som önskar bryta en kriminell livsstil. Flera stadsdelsnämnder och socialförvaltningen vittnar om att det finns ett behov av att öka kompetensen om tjejer och kvinnor som befinner sig i den kriminella miljön. Dessutom framhåller polismyndigheten att det finns en god möjlighet att reducera det grova våldet om vi ökar kunskapen kring kvinnors delaktighet och drivkrafter i kriminaliteten. Ändå menar borgarrådet att, utöver vad staden redan gör, så räcker det att socialförvaltningen följer utvecklingen av antalet tjejer och kvinnor i kriminalitet.

Risikfaktorer kopplade till kriminalitet är nästintill alltid betonade utifrån mäns upplevelser, detta trots att vi vet att kvinnors utsatthet i gängmiljöerna ofta skiljer sig från männens. I andra städer runt om Europa satsas det stort på att öka kunskapen om tjejer och kvinnor i den kriminella miljön. Även om vi såklart gläds åt det framgångsrika arbetet som stadens befintliga avhopparverksamhet gör så saknar vi konkreta satsningar för att möta upp den kunskapsbrist som råder kring kvinnans roll i de kriminella miljöerna.

Det är inte tillräckligt att bara "följa utvecklingen" av tillströmningen av kvinnor till de kriminella nätverken. Kvinna efter kvinna får sina liv söndrade. Stockholm stad, Sveriges huvudstad, borde vara betydligt mer proaktiva än så.

Ärendet

Kristin Jacobsson (C) framför i motionen att den organiserade brottsligheten är ett av Sveriges allvarligaste samhällsproblem och att det är oacceptabelt att kriminella gäng sprider otrygghet i samhället. Det har också blivit vanligare att kvinnor dras in i grov brottslighet och gängkriminalitet. Motionären skriver vidare att kvinnors roll i gängen skiljer sig ofta från männens och att tjejer/kvinnor används som lockbete för att lura måltavlor till en viss plats och att deras bostäder används som förråd till pengar, narkotika, vapen och sprängmedel.

Motionären skriver att det aldrig får vara för sent för den som vill lämna sin kriminella livsstil att bryta sig loss från gängens grepp och att det därför är av absolut största vikt att samhället bereder vägar ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet. Motionären anser att stadens avhopparverksamhet i mångt och mycket är riktad till män, vilket är naturligt utifrån hur den organiserade brottsligheten traditionellt struktureras. Men med en alltmer växande andel kvinnor i grov kriminalitet ökar behovet av en avhopparverksamhet specifikt riktad till kvinnor och deras behov och särskilda utsatthet.

Hotbilden för kvinnor som vill lämna kriminalitet beskrivs som komplex och svår. Motionären framhåller att studier visar att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten många gånger förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Motionären anser därför att det behövs ett omtag och en helt ny utformning av ett avhopparprogram som beaktar både våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och den stora hotbilden.

Mot bakgrund av detta föreslås kommunfullmäktige att besluta:

- att inrätta en avhopparverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet.
- att säkerställa att den information som ges ut gällande stadens avhopparverksamhet även riktas till tjejer/kvinnor.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och ROKS. ROKS har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Alla stockholmare ska utvecklas utifrån sina förutsättningar, känna sig trygga och ha en bra livskvalitet. Det som framförs i motionen har främst koppling till

kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst.

Av stadens budget 2024 framgår att det ska finnas tillräckligt med avhopparverksamhet och sociala insatsgrupper för unga som vill lämna kriminalitet. Vidare framgår det att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem och att den som vill lämna en kriminell livsstil ska beredas väg ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet. Staden ska göra sitt yttersta för att ingen ska rekryteras till kriminalitet och organiserad brottslighet. Stadsdelsnämnderna ska i samverkan med bland annat socialnämnden och polisen förebygga kriminalitet, identifiera och stödja personer i riskzon för kriminalitet samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet, barn och unga såväl som vuxna.

Stadens avhoppverksamhet sker i samverkan med Polisregion Stockholm. Socialnämndens centrala avhoppverksamhet riktar sig till individer som vill lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta. Därtill ska det även finnas en av Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS) angiven hög hotbild riktad mot individen. Med hög hotbild avses risker för dödligt eller allvarligt våld. Den centrala avhoppverksamheten startade 2016 och har sedan dess haft ett litet antal kvinnor i verksamheten och det har inte uppstått svårigheter i arbetet med att särskilt bedöma och tillgodose kvinnornas stödbehov. För avhoppare med en lägre hotbild finns avhopparverksamhet på lokal nivå där stöd- och skyddsbehov tillgodoses av ansvarig stadsdelsnämnd och lokalpolisområde. Oavsett hotbildsnivå är det av största vikt att samtliga individer som uttrycker en önskan om att lämna en organiserad brottslighet får sitt behov av stöd för att genomföra detta utrett och sitt skyddsbehov bedömt i syfte att finna lämpliga skydds- och stödåtgärder.

Stadsledningskontoret menar att avhoppare är en heterogen grupp och att det inte föreligger större skillnader mellan könen vad gäller behov av insatser, snarare är det större skillnader mellan olika individer. Utredningar görs utifrån individuella behov och förutsättningar och insatserna individanpassas utifrån individens behov, oavsett könstillhörighet. Skyddsbehovet som bedöms och till stor del tillgodoses av Polismyndigheten har inte heller uppvisat några svårigheter utifrån könstillhörighet gällande det polisiära personsäkerhetsarbetet. Liknande erfarenheter rapporteras från de lokala avhoppverksamheterna. De få kvinnor som varit aktuella inom de lokala avhoppverksamheterna har utretts och bedömts utifrån hela kvinnans situation, för att sedan beviljas insatser som stödjer kvinnans unika individuella behov och förutsättningar.

Stadsledningskontoret anser att ett avhoppprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt tillgodoses med nuvarande arbetssätt genom att socialtjänsten erbjuder multimodala insatser. En avhoppare som exempelvis utsatts för våld i nära relation och har missbruksproblematik erbjuds samordnade insatser från avhoppverksamhet utifrån kriminaliteten, från

relationsvårdsteam utifrån våldsutsattheten och missbruksbehandling från vuxenheten.

Stadsledningskontoret menar att det är av stor betydelse med kunskapsspridning hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med målgruppen för att deras behov ska identifieras i ett tidigt skede, så att de vid behov kan få stöd att hoppa av en kriminell livsstil. Staden har tagit fram en stadsövergripande rutin för att etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar för personer som vill lämna en kriminell livsstil. I implementeringsarbetet med rutinen betonas det att kvinnor liksom män kan tillhöra en kriminell livsstil och att det är av stor vikt att upptäcka våldsutsatthet, våldsutövare samt kriminalitet oavsett könstillhörighet.

Från den 1 april 2024 gäller ny lagstiftning för skyddat boende för den som behöver skydd från våld eller hot. Den nya reformen innebär bland annat att skyddat boende införs som en ny boendeinsats i socialtjänstlagen och att kommunen ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden. Genom ändringen i socialtjänstlagen blir skyddat boende en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Det innebär att även avhoppare från kriminella miljöer som har behov av exempelvis skyddat boende, omfattas av lagen. Stadsledningskontoret anser att den nya lagstiftningen för skyddat boende kommer ge stärkt kvalitet för både våldsutsatta vuxna, oavsett könstillhörighet, och barn.

Stadsledningskontorets sammantagna bedömning är att stadens centrala och lokala avhoppverksamheter tillgodoser avhoppares skydds- och stödbehov oavsett könstillhörighet utifrån nuvarande arbetssätt.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2024 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av Motion om avhoppverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet

Reservation av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 april 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens bild om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Vidare är förvaltningen enig med motionären om att för den som vill lämna en kriminell livsstil ska samhället bereda vägar ut ur kriminaliteten anpassade till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet.

Stockholms stads avhoppverksamhet sker i samverkan med Polisregion Stockholm. Den centrala avhoppverksamheten vid socialförvaltningen riktar sig till individer som vill lämna organiserad brottslighet och som bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att fullfölja detta. Därtill ska det även finnas en av Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS) angiven hög hotbild riktad mot

individ. Med hög hotbild avses risker för dödligt eller allvarligt våld. För avhoppare med en lägre hotbild finns avhoppverksamhet på lokal nivå där stöd- och skyddsbehov tillgodoses av ansvarig stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde. Oavsett hotbildsnivå är det av största vikt att samtliga individer som uttrycker en önskan om att lämna en organiserad brottslighet får sitt behov av stöd för att genomföra detta utrett och sitt skyddsbehov bedömt i syfte att finna lämpliga skydds- och stödåtgärder.

Förvaltningen menar att avhoppare är en heterogen grupp. Utredning måste således göras utifrån individuella behov och förutsättningar. Insatser som erbjuds bedöms öka den enskildes förutsättningar att genomföra ett varaktigt och säkert avhopp från den organiserade brottsligheten ska vid behov erbjudas den enskilde. Det är viktigt att konstatera att det inte finns ett "avhoppprogram" som fungerar för alla avhoppare. Insatserna måste individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån individens föreliggande behov såsom våldsutsatthet, kriminell identitet, missbruksproblematik, samsjuklighet, låg förankring på arbetsmarknaden, skuldbilder med mera.

Motionären föreslår att staden ska inrätta en avhoppverksamhet med samlad specialkompetens för kvinnor som önskar att lämna gängkriminalitet. Den centrala avhoppverksamheten vid socialförvaltningen startade 2016 och har sedan dess haft ett litet antal kvinnor i verksamheten. Det har inte uppstått svårigheter i arbetet med att särskilt bedöma och tillgodose kvinnornas stödbehov. Skyddsbehovet som bedöms och till stor del tillgodoses av Polismyndigheten har heller inte uppvisat några svårigheter utifrån könstillhörighet gällande det polisiära personsäkerhetsarbetet. Liknande erfarenheter rapporteras från de lokala avhoppverksamheterna. De få kvinnor som varit aktuella inom de lokala avhoppverksamheterna har utretts och bedömts utifrån hela kvinnans situation för att sedan beviljas insatser som stödjer kvinnans unika individuella behov och förutsättningar.

Motionären menar att det finns behov av ett avhoppprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Förvaltningen menar att detta tillgodoses med nuvarande arbetssätt genom att socialtjänsten erbjuder multimodala insatser. En avhoppare som exempelvis utsatts för våld i nära relation och har missbruksproblematik erbjuds samtidiga och samordnade insatser från avhoppverksamhet utifrån kriminaliteten, från relationsvåldsteam utifrån våldsutsattheten och missbruksbehandling från vuxenheten. Utifrån hotbildsnivå erbjuds avhopparen skyddat boende, jourlägenhet, lägenhet med stöd eller öppenvårdsinsatser i hemmamiljön. Utifrån avhopparens individuella behov kompletteras sedan skyddet med ytterligare lämpliga stödinsatser. Finns det barn i hushållet kompletteras stödet med föräldraskapsstöd. Förvaltningen menar att det på gruppnivå inte föreligger större skillnader mellan könen vad gäller behov av insatser, snarare är det större skillnader mellan olika individer. Förvaltningens bedömning är att stadens centrala och lokala avhoppverksamheter utifrån nuvarande arbetssätt med individuella bedömningar tillgodoser behoven oavsett könstillhörighet.

Från den 1 april 2024 gäller ny lagstiftning för skyddat boende för den som behöver skydd från våld eller hot. Den nya reformen innebär bland annat att skyddat boende införs som en ny boendeinsats i socialtjänstlagen och att kommunen ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden. Genom ändringen i socialtjänstlagen blir skyddat boende en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Det innebär att även avhoppare från kriminella miljöer som har behov av exempel skyddat boende, omfattas av lagen. Insatsen skyddat boende ska vara av god kvalitet och privata utförare som driver skyddade boenden måste framgent ha tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommuner som driver skyddat boende i egen regi ska anmäla det till IVO. Vidare innebär reformen att barnrättsperspektivet stärks då medföljande barn ska få egna beslut om placering. Förvaltningen menar att den nya lagstiftningen för skyddat boende kommer rendera stärkt kvalitet för både våldsutsatta vuxna, oavsett könstillhörighet, och barn.

Motionären beskriver att uppgifter om kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Förvaltningen delar motionärens uppfattning om att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten är ett fortsatt utvecklingsområde och att arbete pågår för att öka kunskapen och att utveckla arbetssätt. Polismyndigheten konstaterar i rapporten ”Kvinnors inverkan och delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer” att Polismyndigheten tillsammans med andra samhällsaktörer på många sätt utgått från en uppfattning om kvinnor som i huvudsak offer. Det har enligt Polismyndigheten inneburit att kvinnors agerande i kriminella miljöer inte belysts och tydliggjorts. Rapportens sammantagna bedömning är att kvinnors delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer är mer utbredd än vad som tidigare antagits. Polismyndigheten menar att genom att öka kunskapen kring kvinnors delaktighet och drivkrafter inom de kriminella miljöerna finns en god möjlighet att reducera det grova våldet och inte minst att agera mot den kriminella ekonomin .

Förvaltningen delar Polismyndighetens bedömning och menar att det kan finnas en sådan tendens i samhället, där kvinnors aktiva inblandning i den organiserade brottsligheten bagatelliseras och där kvinnor i högre grad ses som offer. Förvaltningen menar att det är av stor betydelse med kunskapsspridning hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med målgruppen för att deras behov ska identifieras i ett tidigt skede så att de vid behov kan få stöd att hoppa av en kriminell livsstil.

Förvaltningen är enig motionären om att information om stadens avhopparverksamhet även behöver riktas till tjejer/kvinnor. Stockholms stad har tagit fram en stadsövergripande rutin för att etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar för personer som vill lämna en kriminell livsstil. I implementeringsarbetet med rutinen betonas det facto att kvinnor liksom män kan tillhöra en kriminell livsstil och att det är av vikt att screena för att upptäcka våldsutsatthet, våldsutövare samt kriminalitet oavsett könstillhörighet.

Förvaltningens sammantagna bedömning är att stadens centrala och lokala avhoppverksamheter tillgodoser avhoppares skydds- och stödbehov oavsett könstillhörighet utifrån nuvarande arbetssätt.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2024 följande.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 februari 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i motionens utgångspunkt, att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem. Förvaltningen håller även med om att den som vill lämna en kriminell livsstil ska få stöd av samhället ut ur kriminaliteten och att stödet behöver vara anpassad till olika behov, hotbilder och typer av utsatthet.

I stadens budget framgår att stadsdelsnämnderna i samverkan med bland annat socialnämnden och polisen ska förebygga kriminalitet, identifiera och stödja personer i riskzon för kriminalitet samt verka för att fler personer lämnar kriminalitet, både barn och unga och vuxna.

I nuläget sker det arbetet på flera nivåer inom staden. Stadens centrala avhoppverksamhet vid socialförvaltningen riktar sig till de personer som vill lämna organiserad brottslighet och som har en av Polismyndighetens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet (BOPS) bekräftad hög hotbild samt bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd.

På lokal nivå finns avhoppverksamhet för de avhoppare som polisen bedömt har en lägre hotbild, och där stöd- och skyddsbehov kan tillgodoses av ansvarig stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde.

Inom Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning sker arbetet med avhoppare inom sociala insatsgrupper (SIG). Förvaltningen har två SIG verksamheter, en som riktar sig till barn och unga och en som riktar sig till vuxna. Gemensamt för de sociala insatsgrupperna är att de erbjuder individuellt stöd som utformas utifrån den enskilda individens specifika behov. Genom samverkan med olika samhällsinstanser, såsom polis, kriminalvård, skola, med flera, stöttar SIG personen till att hitta nya vägar och bryta nuvarande kriminella mönster. Förvaltningen vill framhålla att det inte finns en insats som fungerar för alla som vill hoppa av en kriminell livsstil utan insatser behöver alltid individanpassas oavsett könstillhörighet utifrån varje enskild persons individuella behov.

Förvaltningen har det senaste året noterat en ökning av tjejer och kvinnor i kriminella miljöer. Förvaltningen kommer oftare i kontakt med mödrar som lever tillsammans med en nätverkskriminell partner och har uppmärksammat att tjejer oftare syns i kriminella miljöer och oftare misstänks för brott. Huruvida det är en faktisk ökning eller om det handlar om att myndigheter blivit bättre på att uppmärksamma tjejer och kvinnor är svårt att säga i nuläget.

Inom förvaltningens verksamhet för vuxna personer som vill hoppa av en kriminell livsstil har antalet kvinnor som sökt stöd ökat något sedan föregående år.

Värt att notera är dock att både tjejer och kvinnor fortfarande utgör en mycket liten andel av dem som söker stöd för att hoppa av nätverkskriminalitet.

Insatser som beviljas den som vill lämna en kriminell livsstil föregås alltid av en utredning och efterföljande bedömning kring den enskildes individuella behov. I motionen framförs att det finns behov av ett avhoppprogram som beaktar våld i nära relation, det kriminella tankemönstret och hotbilden samtidigt. Förvaltningen har inte ännu sett ett sådant behov. Enligt förvaltningen tillgodoses den enskildes behov med nuvarande arbetssätt genom att socialtjänsten erbjuder multimodala insatser. En avhoppare som exempelvis utsatts för våld i nära relation och har missbruksproblematik erbjuds samtidiga och samordnade insatser utifrån kriminaliteten, från relationsvårdsteam utifrån våldsutsattheten och missbruksbehandling från vuxenheten. Utifrån hotbildsnivå erbjuds avhopparen skyddat boende, jourlägenhet, lägenhet med stöd eller öppenvårdsinsatser i hemmamiljön. Utifrån avhopparens individuella behov kompletteras sedan skyddet med ytterligare lämpliga stödinsatser. Finns det barn i hushållet kan stödet kompletteras med exempelvis med föräldraskapsstöd.

Förvaltningen ser därför i nuläget inget behov av att inrätta en avhopparverksamhet med specialistkompetens för kvinnor. Däremot kan förvaltningen, om utvecklingen av ett ökat antal kvinnor som söker stöd fortsätter, se ett behov av fler upphandlade utförarverksamheter som riktar sig till målgruppen inom staden.

I motionen beskrivs att uppgifter om kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. I Polismyndighetens rapport "Kvinnors inverkan och delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer" (2022) framgår att polisen och andra samhällsaktörer på många sätt utgått från en uppfattning om kvinnor främst som offer vilket medfört att kvinnors agerande i kriminella miljöer inte belysts och tydliggjorts. Rapportens sammantagna bedömning är att kvinnors delaktighet i det grova våldet i kriminella miljöer är mer utbredd än vad som tidigare antagits. Vidare framförs ökade kunskaper kring kvinnors delaktighet och drivkrafter inom de kriminella miljöerna förbättrar möjligheterna att minska det grova våldet och agera mot den kriminella ekonomin.

Förvaltningen delar polisens bild av att det kan finnas en sådan tendens i samhället, där tjejer/kvinnors aktiva inblandning i den organiserade brottsligheten förringas och

att de i högre grad ses som offer. Förvaltningen anser att kunskapsspridning hos samtliga myndigheter som kommer i kontakt med målgruppen är viktig för att deras behov ska identifieras i ett tidigt skede så att de vid behov kan få stöd att hoppa av en kriminell livsstil.

Förvaltningen håller med förslaget i motionen om att information om stadens avhopparverksamhet även behöver riktas till tjejer/kvinnor. Stockholms stad har tagit fram en stadsövergripande rutin för att etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar för personer som vill lämna en kriminell livsstil. I implementeringsarbetet med rutinen understryks att tjejer/kvinnor liksom killar/män kan ha en kriminell livsstil.

Jämställdhetsanalys

Kön är vid sidan av ålder den faktor som har starkast koppling till våld och kriminalitet. Det är betydligt fler killar/män än tjejer/kvinnor som misstänks för brott, men de som drabbas av brott är både killar/män och tjejer/kvinnor. I Brottsförebyggande rådets rapport "Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde" (2023) konstateras att de flesta brottsmisstankar gäller killar/män. Tjejer/kvinnor utgör fyra procent av cylinderpopulationen, men de står endast för omkring en och en halv procent av misstankarna totalt. Vidare konstaterar Brå att det är ovanligt att tjejer/kvinnor ingår i kriminella nätverk. Tjejer och kvinnor utnyttjas främst för specifika sysslor, som transport och förvaring av narkotika och vapen.

Både tjejer och killar och kvinnor och män måste emellertid förhålla sig till samhällets normer för män, maskulinitet och våld, varför det är viktigt att använda sig av våldspreventiva metoder med ett jämställdhetsperspektiv.

I stadens program för jämställdhet framgår vikten av att stadens verksamheter utformas så att de möter tjejer och killars, kvinnor och mäns behov på likvärdiga villkor. Det är därför av vikt att förvaltningen fortsätter erbjuda individuellt stöd som utformas utifrån den enskilda individens specifika behov, oavsett könstillhörighet.

Barnrättsperspektiv

Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. Tjejer uppmärksammas i högre utsträckning än tidigare i kriminalitet. I barnkonventionen artikel 3 framgår att barnets bästa ska komma i första rummet i alla beslut som rör barn. Förvaltningen ser därmed att det är av stor vikt att insatser till tjejer som till killar utgår från vad som är bäst för barnet, att deras specifika behov tas på allvar, och ges jämbördigt mycket stöd.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av en motion från Kristin Jacobsson, Centerpartiet, om avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet.

Reservation av Christer Eriksson (C), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser inte ett behov av att dela upp arbetet med kriminella avhoppare utifrån kvinnor och män. Detta då förvaltningen gör individuella bedömningar som görs utifrån individens behov och inte utifrån kön. I motionen nämns det att tjejer och kvinnor som lever i en kriminell miljö eller livsstil är både offer och förövare samt att detta innebär en särskild utsatthet. Förvaltningen vill tydliggöra att detta även gäller män och att kompetensen att hantera detta finns inom befintliga verksamheter.

De kvinnor som faller offer för hot och våld i nära relation har möjlighet att få stöd av förvaltningens relationsvårdsteam och en samverkan mellan enheter finns för att individuella behov, stöd och skydd ska kunna tillgodoses. Förvaltningen lyfter dock att det finns ett behov av att öka kompetensen för att synliggöra fler tjejer och kvinnor som befinner sig i den kriminella miljön.

Arbetet med individer som vill lämna en kriminell livsstil innebär inga miljö- eller klimatkonsekvenser.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Järva stadsdelsnämnd

Järva stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

Järva stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Sedan år 2022 har individ och familjeomsorgen i Järva ett fokus-område som innebär att identifiera och uppmärksamma flickor och kvinnor i den kriminella miljön. En särskild satsning på kompetensutveckling för medarbetare om flickors och kvinnors roll i kriminalitet sker under innevarande år för att öka förståelsen för hur flickors och kvinnors situation i den kriminella miljön ser ut. Ett annat område som prioriteras är att tidigt identifiera personer i kriminalitet, oberoende av kön. För att uppnå detta ska frågor om kriminalitet implementeras i verksamheterna.

Förvaltningen samverkar med polisen, kriminalvården och social-förvaltningen inom trefas-samverkan. Om polisen bedömer att en person som vill lämna kriminalitet har en hög hotbild och som utifrån skyddsbehov behöver flytta från Stockholm handläggs ärendet av socialförvaltningens centrala avhopparverksamhet. Om polisen inte bedömer hotbilden som så pass hög att avhopparverksamheten och polisen ska ta över ansvaret för ärendet läggs ansvaret på förvaltningen att i samverkan med lokal polis tillgodose eventuella behov av stöd och insatser för att bland annat utsatta kvinnor och flickor som lever i kriminella gäng ska få hjälp med att lämna kriminalitet.

Förvaltningens arbete med sociala insatsgrupper (SIG) bedrivs i samverkan med främst polisen och kriminalvården. Samverkan sker omkring enskilda individer för att stödja personer att upphöra med kriminella handlingar. Förvaltningen har två egna SIG verksamheter, en för unga upp till 20 år och en för vuxna. Målet med SIG är att personerna ska lämna kriminalitet och få stöd till ett självständigt och tryggt liv i framtiden. Alla som är motiverade att ta emot stöd och insatser får det, även kvinnor. För att fortsatt vidareutveckla SIG-verksamheterna för att bättre motsvara flickors och kvinnors förutsättningar och behov samt upprätthålla god kvalitet genomförs utvecklingsarbete.

Förvaltningens sociala insatsgrupper har genomfört en rad informationsinsatser till interna och externa aktörer för att identifiera fler kvinnor och flickor som vill lämna kriminalitet. Förvaltningen arbetar uppsökande mot anstalter och häkten för att kvinnor som befinner sig i nätverkskopplade konflikter ska motiveras till att ta emot stöd. För att öka kunskapen om kvinnor i kriminella miljöer hos yrkesverksamma inom socialtjänsten, polisen och kriminalvården ges information om det stöd och insatser som finns för kvinnor som är inblandade i kriminalitet. För att på det sättet påminna om att gruppen vuxna kvinnor som begår brott finns och att det finns stöd för dem att få. Förvaltningen deltar även tillsammans med polisen och skolpersonal vid informationsträffar med olika skolor i stadsdelsområdet för att informera om att det finns stöd och insatser för flickor i kriminalitet.

Förvaltningen anser att förslaget om att inrätta en särskild avhopparverksamhet för kvinnor skulle få begränsad effekt, eftersom staden redan har insatser för kvinnor som vill lämna kriminalitet. Förvaltningen anser att fokus i stället borde ligga på att nå ut med riktad information till kvinnor, med eller utan barn, som vill lämna en kriminell miljö. Det skulle få önskad effekt eftersom fler kvinnor då kan identifieras och erbjudas anpassat stöd utifrån både våldsutsatthet och kriminalitet. En förutsättning är att insatserna genomförs i samverkan mellan sociala insatsgrupper, relationsvårdsteam och barn- och ungdomsenheterna.

Förvaltningen föreslår att Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2024 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Deltar ej i beslut

Ledamoten Tapani Juntunen (SD) meddelar att Sverigedemokraterna inte deltar i beslutet då han på grund av tekniska problem inte kunnat läsa underlaget.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 6 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens uppfattning om att den organiserade brottsligheten är ett allvarligt samhällsproblem och att samhället ska tillhandahålla individanpassat stöd så att de som önskar lämna en kriminell livsstil ska kunna göra det. Det är också viktigt information som ges om stadens avhopparverksamhet även riktas mot tjejer och kvinnor.

Stockholms stad har tagit fram en stadsövergripande rutin där de personer som vill lämna en kriminell livsstil ska kunna etablera en första kontakt med staden inom 24 timmar. I arbetet med rutinen betonas det att både kvinnor och män kan ha en kriminell livsstil och att det är viktigt att screena för att upptäcka våldsutsatthet, våldsutövare samt kriminalitet oavsett könstillhörighet.

Stockholm stads avhopparverksamhet är idag placerad vid Socialförvaltningen. Avhopparverksamheten samverkar nära Polisregion Stockholm och riktar sig till individer som vill lämna organiserad brottslighet samtidigt som de bedöms vara i behov av samhällets stöd och skydd för att kunna göra det. För att kvalificera till avhopparverksamheten ska även Polismyndighetens brottsofferoch personverksamhet ha bedömt att det finns en hög hotbild riktad mot den enskilda individen. För avhoppare med lägre bedömd hotbild finns verksamheter på lokal nivå där stöd- och skyddsbehov tillgodoses av stadsdelsförvaltningen och lokalpolisområdet. Inom staden arbetar man med den frivilliga insatsen SIG (social insatsgrupp) till de som bedöms ha en lägre hotbild. SIG beviljas både på barn- och ungdomsenheten och på vuxenenheten. Samtliga beviljade SIG-insatser på barn och ungdomsenheten har under år 2023 beviljats pojkar. På vuxenenheten har tre kvinnor beviljats SIG under samma period. Det utgör drygt 15 procent av vuxenenhetens totala andel SIG-insatser under år 2023.

Idag finns det inte ett specifikt ”avhopparprogram” som är universellt och fungerar för alla, utan de insatser som erbjuds när en person uttrycker en vilja att lämna organiserad brottslighet individanpassas utifrån en mängd olika faktorer oavsett könstillhörighet såsom våldsutsatthet, kriminell identitet, missbruksproblematik, samsjuklighet, låg förankring på arbetsmarknaden, skuldbilder med mera. Avhopparen beviljas stöd både utifrån hotbildsnivå och utifrån personens individuella behov, vilket kan vara insatser från exempelvis relationsvårdscentrum eller vuxenenheten.

Från den 1 april 2024 gäller ny lagstiftning för skyddat boende för den som behöver skydd från våld eller hot. Den nya reformen innebär bland annat att skyddat boende införs som en ny boendeinsats i socialtjänstlagen och att kommunen ansvarar för att det finns tillgång till skyddade boenden. Förändringen innebär att skyddat boende blir en boendeinsats riktad mot den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Även avhoppare från kriminella miljöer som har behov av exempelvis skyddat boende, omfattas av lagen.

Förvaltningen anser att det är viktigt att de personer som uttrycker att de vill lämna organiserad brottslighet får sina stödbehov utredda. Vidare ska de insatser som erbjuds bedömas öka den enskildes förutsättningar att kunna lämna den organiserade brottsligheten på ett varaktigt sätt. Förvaltningens uppfattning är att de olika individuella behov som avhoppare från kriminalitet har tillgodoses genom de beslut om stöd som idag beviljas och att stadens arbete med avhoppare idag tillgodoser personernas olika behov oavsett könstillhörighet.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Henrik Falk (C)

1. att staden utarbetar en särskild avhopparverksamhet för kvinnor i gängkriminalitet, samt
2. att därutöver anföra följande:

Stockholm har stora utmaningar. Utanförskapet på vissa platser är stort, kriminaliteten växer och Stockholm och Sverige befinner sig i en eskalerande våldsspiral orsakad av kriminella nätverk. Gängen måste bort från Stockholms gator.

Det är oacceptabelt att kriminella gäng sprider otrygghet i samhället. Gängen rekryterar allt längre ner i åldrarna och det har också blivit vanligare att tjejer/kvinnor dras in i grov organiserad brottslighet. Studier visar att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten ofta förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Med den vetskapen ter sig tjänsteutlåtandet som verklighetsfrånvänt. Med en allt mer växande andel kvinnor i grov kriminalitet ökar behovet av en avhopparverksamhet specifikt riktad till kvinnor utifrån deras behov och särskilda utsatthet. Det räcker inte att konstatera att det finns ett utvecklingsbehov men ändå landa i att dagens avhopparprogram tillgodoser behoven oavsett könstillhörighet.

Göteborgs stad satsar nu stort på att öka kunskapen om tjejer och kvinnor i gängmiljöer och tar inspiration från Londonpolisens metoder. Där arbetar man aktivt med att fånga upp tjejerna i gängen med hjälp av koordinatörer. Det är hög tid att även Stockholms stad växlar upp arbetet med att identifiera och hjälpa de kvinnor som dras in i gängens klor och får sina liv söndrade. Den komplexa hotbild som kvinnor som vill lämna kriminalitet är komplex och svår och kräver särskild hänsyn och kunskap och där både våld i nära relation, ett kriminellt tankemönster och stora hotbilden beaktas.

Centerpartiet tycker att det är djupt olyckligt att vänsterstyret avfärdar vårt förslag om ett avhopparprogram med särskild inriktning för kvinnor, med den kunskapen som idag finns över hur negligerad denna grupp är, och hur stor okunskapen är hos de aktörer som arbetar med avhopparprogram. Genom att förstå hur kvinnors existens i gängen ofta ter sig kan vi bättre samla kompetenser, insatser och strukturer som avhoppade kvinnor behöver. Det ska aldrig vara försent att lämna en kriminell livsstil bakom sig.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Christer Eriksson (C)

1. att Farsta stadsdelsnämnd tillstyrker motionen
2. att därutöver anföra följande

Ändra eventuellt första stycket för att bättre passa svaret från er förvaltning:

Förvaltningen ser inte ett behov att dela upp arbetet med kriminella avhoppare utifrån kön men lyfter samtidigt att det finns ett behov att öka kompetensen för att synliggöra fler tjejer och kvinnor som befinner sig i den kriminella miljön. Vi instämmer i att det krävs en kompetensutveckling för att kunna fånga upp och hjälpa kvinnor i kriminella miljöer men tycker att det är problematiskt att förvaltningen bedömer att det inte behöver göras särskilda bedömningar utifrån kön. Detta när det är tydligt att riskfaktorerna kopplade till kriminalitet nästintill alltid är betonade utifrån mäns upplevelser och när kvinnors utsatthet i gängen ofta skiljer sig från männens. Inte minst det sexuella våldet och den utsatthet som det medför för kvinnor går inte att blunda för.

Studier visar att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten ofta förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Med en allt mer växande andel kvinnor i grov kriminalitet ökar behovet av en avhopparverksamhet specifikt riktad till kvinnor, deras behov och särskilda utsatthet. Göteborgs stad satsar nu stort på att öka kunskapen om tjejer och kvinnor i den kriminella miljön och tar inspiration från Londonpolisens metoder. Där arbetar man aktivt med att fånga upp tjejerna i gängmiljöer med hjälp av koordinatörer som har fullt fokus på tjejerna och deras behov. Vidare startar Göteborgs stad nu ett samarbete med sexual medicinskt centrum för att kunna ge bättre stöd kopplat till den sexuella utsatthet som finns i den gängkriminella miljöerna.

Vi saknar liknande ambitioner från Stockholms stad. Vi kan inte passivt se på när kvinna efter kvinna dras in i gängens klor och får sina liv söndrade. Arbetet måste sätta i gång omgående. Med anledning av detta bör motionen tillstyrkas.

Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Patrick Amofah (C)

1. att Järvastadsdelsnämnden tillstyrker motionen
2. att därutöver anföra följande

Ändra eventuellt första stycket för att bättre passa svaret från er förvaltning:

Förvaltningen anser att förslaget om att inrätta en särskild avhopparverksamhet för kvinnor skulle få begränsad effekt eftersom staden redan har insatser för kvinnor som vill lämna kriminalitet. Förvaltningen anser att fokus i stället borde ligga på att nå ut med riktad information till kvinnor med eller utan barn som vill lämna en kriminell miljö.

Vi instämmer i att det krävs riktad information till kvinnor för att kunna fånga upp och hjälpa kvinnor i kriminella miljöer men tycker att det är problematiskt att förvaltningen bedömer att detta skulle ge begränsad effekt. Detta när det är tydligt att riskfaktorerna kopplade till kriminalitet nästintill alltid är betonade utifrån mäns upplevelser och när kvinnors utsatthet i gängen ofta skiljer sig från männens. Inte minst det sexuella våldet och den utsatthet som det medför för kvinnor går inte att blunda för.

Studier visar att kvinnors inblandning i den organiserade brottsligheten ofta förbises av polis, socialtjänst, sjukvård och andra viktiga samhällsaktörer. Med en allt mer växande andel kvinnor i grov kriminalitet ökar behovet av en avhopparverksamhet specifikt riktad till kvinnor, deras behov och särskilda utsatthet. Göteborgs stad satsar nu stort på att öka kunskapen om tjejer och kvinnor i den kriminella miljön och tar inspiration från Londonpolisens metoder. Där arbetar man aktivt med att fånga upp tjejerna i gängmiljöer med hjälp av koordinatörer som har fullt fokus på tjejerna och deras behov. Vidare startar Göteborgs stad nu ett samarbete med sexual medicinskt centrum för att kunna ge bättre stöd kopplat till den sexuella utsatthet som finns i den gängkriminella miljöerna.

Vi saknar liknande ambitioner från Stockholms stad. Vi kan inte passivt se på när kvinna efter kvinna dras in i gängens klor och får sina liv söndrade. Arbetet måste sätta i gång omgående. Med anledning av detta bör motionen tillstyrkas